
ALİ BİRİNCİ'YE CEVAP

*

M. Şükri Haniođlu*

Deđerli derginizin 7 numaralı (2006 Kış) sayısında Ali Birinci tarafından yayınlanan "Tarihçilikte meslek ahlâkı veya ahlâksızlığın tarihi meselesi" başlıklı yazıda kişiliğime yönelik anlamsız bir saldırı yer almıştır. Sayın Birinci kendisinin İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin "kuruluş çalışmalarını ve kuruluş tarihini ilk defa doğru bir şekilde ortaya koy"duğunu düşündüğü bir makalesine atıfta bulunmamam nedeniyle sözkonusu yazısında araştırmalarımda "manevî seviyenin çok düşük olduğu" gibi garip ve ne demek istediği muğlâk bir suçlama dile getirmiştir.

Sayın Birinci zamanında üzerine makale yazmaya kalktığı konu hakkında amatörlük seviyesini aşabilen bilgiye sahip olsa ve yabancı dil yeterliliği atıfta bulunduğu kitabımı okuyup anlamaya kâfi gelseydi baştan aşağı hatalarla dolu ve bizzat temel tezi, yâni bulduğu bir nizamnâmenin "örgütün neşrolunan ilk nizamnâmesi" olduğu, yanlış olan bir makaleye atıfta bulunmadığım için herhalde benim ahlâkımı sorgulama cür'etini gösteren bir serzenişte bulunmazdı.

Cemiyet'in Suriye'de teşkilâtlanması sonrasında 1897 yılında neşrettiği ve eski nizamnâmenin Türkçe-Arapça iki dilde yayınlanmasından başka hususiyet taşımayan matbu bir nizamnâmenin bu örgüt tarafından yayınlanan

---

* Prof. Dr., Princeton Üniversitesi Öğretim Üyesi

ilk nizamnâme olduğunu zannederek (bu çalışmada iddia edildiğinin tersine Cemiyet’in 1895 yılında el yazısıyla yazılarak taş basmasıyla çoğaltılan nizamnâmesinin, benim görebildiğim, iki nüshası Kudüs’de Halidi Kütüphanesi’nde Ruhi el-Halidi kitapları arasında ve Library of Congress’de Karl Süsseim evrakı içindedir) bundan İttihad ve Terakki Cemiyeti’nin 1895 yılında kurulduğu gibi fevkâlâde “orijinal” (bu tarihin İttihad-ı Osmanî adıyla sınırlı faaliyetinde bulunan ve temelde bir talebe cemiyeti olmaktan öteye gitmeyen bir örgütün isim ve yapı değiştirdiği sene olduğu konu üzerine yayınlanan her ciddi çalışma ve hâtıratında vurgulanmaktadır. Bu nizamnâmenin 1895 yılında yayımlandığı ve merhum Tarık Zafer Tunaya’nın 1952 tarihli eserinde 1889’da kurulan Cemiyet’e atfederek yayınladığı transkripsiyonun aslen bu metin olduğu benim Sayın Birinci’nin denemesinden önce neşrolunan 1986 tarihli çalışmamda da sarahatle vurgulanmıştır) bir netice çıkartan bir makaleye atıfta bulunmamanın tarih metodolojisine aykırı ve bunu yapmayan eserlerin “manevî seviyelerinin çok düşük olduğu”nu savunmak nâçiz kanaatimce tuhafılık sınırlarını ciddi biçimde zorlayan bir tezdur. Risâle toplayarak tarihçilik yapılabilseydi şüphesiz merhum sahaf Necati Alpas Beyefendi Türkiye’nin en iyi tarihçisi olurdu. Bunun da ötesinde ancak temâşâ edebildiği bir metnin bibliyografyasında bir nizamnâmenin zikredilmesiyle onun yayınlanması arasındaki farkı anlamaktan âciz bir şahsın müteazzimâne ve mütehakkimâne bir uslûpla ciddi bir dergide tarih metodolojisi dersi vermeye yeltenmesi üzücü olduğu kadar trajik-komiktir. Sayın Birinci’nin iddia ettiği gibi zikredilen denemesine herhangi bir itiraz gelmemesi, bu makalede savunduğu tezin doğru ve orijinal olduğu anlamına gelmez.

Şahsım adına konuşacak olursam benim temel tezini yanlış bulduğum, yorumlarına katılmadığım her makaleye cevap verme, onu düzeltme ve bu vesileyle de malumatfurûşluk taslama gibi bir amacım yoktur. Ben Sayın Birinci’nin aslî vazifesi olarak görerek “manevî seviye düşüklüğü” benzeri muğlâk ifadelerle insanların ahlâkını sorgulamaya kadar vardığı ve iz’an sahibi herkese “edeb ya hu” dedirtecek gayretkeşlikleri yerine kendi çapımda, karınca kararınca çalışmalar üretmeye gayret ediyorum. Aynısını kendisine de nâcizâne tavsiye ederim.

Saygılarımla.□